

Sorunsuz toplumlar benzer, sorunlular başka başkadır. Tolstoy'un cümlesini Yunanistan örneğine uyarladım. Sonra aklıma Kafka geldi. Yazdıkları korkutucu, bunaltıcı ve baskıcı bir çevrenin öyküleri miydi, yoksa absürd komiklikler mi? Aslında bu sorular da mutlu toplumların 'problematikidir'. Mutsuz olanların zaten problematikleri yoktur, problemleri vardır. Yunanistan'ı anlatırken hangi kategoriye referansla yazmamın gerektiğini (mutlu/mutsuz, trajik/komik) bir türlü kararlaştıramıyorum. Yer darlığı yüzünden hele ben kısaca bir anlatayım, siz okurlar kararlarınızı verirsiniz.

Yüzyıllarca kendinin saydığı bir devlet şemsiyesinin himayesinde değil de yabancı gördüğü bir yönetimin güdümünde yaşadığı için, belki bu yörelerde demokrasi ithal bir yönetim modeli olduğu için, belki her ikisi de bir arada olduğundan Yunanistan'da 'devlet' pek saygın değildir. Herhalde devleti temsil edenler de halka baktıklarında vatandaş değil, bir tür 'tâbi/reaya' görmektedirler. Türkiye'de de olduğu gibi Yunanistan otoyollarında trafik kontrolü olduğunda, sürücüler dayanışma adına karşıdan gelen araçlara farlarıyla haberi salarlar. Devletin polisine karşı otomatik olarak bir ittifak kurulur. Varsın trafik kazalarında rekortmen olalım, yeter ki devlete direnç tam olsun, ehliyesizler, sarhoşlar yakalanmasın! Geçen hafta bir kadın, polisin iki kişiyi zapt etmeye çalıştıklarını görünce bar bar bağırmaya başlamış, çığlıklarıyla 'halktan' yana çıkmış, polislerin dikkatini çelmiş, o kişiler de fırsat bulup polislere ateş etmiş. Biri hafif yaralarla atlatmış olayı, öbür polis ölüm döşeginde. Bu münferit bir olay değil. Aralık ayında Atina'nın merkezi 'göstericilerce' kundaklanırken, zemin kattaki banka yangınını söndürmeye çalışan itfaiyecilere yukarı katlardan saksı atıldığını televizyonda izledim. Gösterilerde polise 'domuz, katil' diye koro tutulmasının normal sayılıyor. Hatta polisin, genel olarak 'katil' olduğu genel kabul görür.

Mahkeme kararları da 'halkın' onayını almazsa pek meşru sayılmıyor. Örneğin, hapiste yatan terör örgütü '17 Kasım' mahkumlarının ve benzerlerinin salıverilmesi için yapılan protesto gösterileri, kırıp yıkmalar, tiyatro baskınları, bu amaçla haftalar süren üniversite işgalleri meşru ve sıradan olaylardır Yunanistan'da. 'devlet', yani savcı ile polis, bu eylemlere karışmaz. Öfkenin 'yatışması' için beklenir. 'Halk' taleplerini daha iyi duyurmak için belli aralıklarla Atina ve Selanik merkezinde özellikle üniversiteleri yağma eder, itiraz eder gibi olan veya odalarına girmek isteyen hocaları da döver. Geçenlerde Selanik'teki işgal altında olan, merkezi sistemi tahrip edildiğinden dünya ile internet iletişimi var olamayan Aristoteles Üniversitesinde (Aristofanes olmalıydı), yönetimle işgalciler (ki üniversite öğrencisi olmaları şart değildir, isterseniz siz de katılabilirsiniz) 'diyalog yaparken', rektöre yumurta atıldı. Profesör üstünü sildi ve 'diyaloga' devam etti. Hocaların korkudan tam sindiklerini herkes görüyor. Sorun, işgalcilerin üniversite müstahdeminin çalışma şartlarına itirazları olması imiş.

Caddelere devletçe kamera yerleştirilmesi anti-demokratik sayılıyor. Olimpiyatlar için

yerleştirilmiş olanlar kırılıyor, çıkartılıyor. Hükümet bu konuyu şimdilik büyük bir çekingenlikle gündeme getirmek istiyor. Bu arada maskeli ve maskesiz 'halk' gerek duyduklarında kent merkezinde her seferinde kırk-elli dükkanı '6/7 Eylül ederek' demokratik haklarını kullanmaktadırlar. Yakalanana, hele bu yüzden ceza göreni henüz görülmemiştir. Ama polislerin kent içinde dolaşmalarına itiraz edilememesine sevinmek gerek. Yalnız anarşizmin biraz daha fazla duyulur olduğu Atina'nın Eksarhiya bölgesinde polisin dolaşması birileri için rahatsızlık nedenidir. Buna 'tahrik' deniliyor bu günlerde. Polisin varlığı bizi tahrik etti ve biz de kırıp geçirdik, söylemi anlayışla karşılanıyor. Arada birileri tiyatroları basıyorlar, 'entellere dışkı' sloganlarıyla seyircileri evlerine gönderiyor, günlerce orayı 'işgal' ediyorlar. Kimi zaman da seyirciler onları alkışlıyor. Biliyorum inanmayacaksınız ama ben yine de yazacağım. Geçenlerde böyle bir eylem bir tiyatrodaki 1940'lı yıllarda oynanan bir temsili protesto için yapıldı. Gala iptal edildi. Günlerce tiyatro çalışmadı, sonra bir gün bu işgalciler caddede futbol oynadı, trafiği birkaç saat aksattılar, ve nihayet çıkıp gittiler. Bunlar kimdi, öğrenemedik.

Uzun bir liste yayınlandı geçenlerde. Atina, Selanik ve Girit'te bazı üniversitelerde yıllardan beri bazı binalar veya kısımlar sürekli 'işgal' altındadır. Burada dokunulmazlığı olanlar yaşıyor. Bunlar güçlerine güvenen kimselerdir. Aralarında öğrenci olanlar da olabilir tabii. Rektör bile giremiyor bu mekanlara. Elektrik ve su kaçaktır. Çık demek kimsenin haddi değildir. Bu konu şimdi tartışılıyor. Ama mahkemenin 'çıkın' kararı da olsa kararın uygulanması imkansız gibi. Çünkü üniversiteye polisin girmesi ve zor kullanması pratikte olanaksız. Böyle bir kararı ne sinmiş bir üniversite yönetimi, ne de 'anti-demokrat' görünmek istemeyen devlet ve hükümet uygulayabilir, böyle bir girişimin sorumluluğunu üstlenebilir. Bunlar, yanılmıyorsam dünyada eşit bulunmayan 'üniversite dokunulmazlığı' diye bilinen bir ilke yüzünden oluyor. İfade özgürlüğü tam olsun diye başlatılan 'dokunulmazlık', bugünkü Yunanistan'da vatandaşın 'protestocularca' (müeyyidesiz) dayak yiyebileceği tek yerin üniversitelerin içi olmalarına neden olmuştur. (Şimdi bu sürrealist durum trajik mi komik mi?)

Bu sapık ve korkutucu devlet-vatandaş ilişkisinin tarihçesine ve meşruiyet referansını ararsanız, oldukça karmaşık bir nedenler ağı ile karşılaşacaksınız. Kolayından başlarsak, bu toplumsal ilişkilerin demokratik bir toplumun oluşmamış olmasından söz edebiliriz. Vatandaşın hakları ve görevleri bilinç düzeyine çıkmamıştır diyebiliriz. Geri kalmışlık yani. Başkaları küreselleşmeden, işsizlikten, ekonomik krizden, kapitalizmin gaddarlığından, iktidarın suiistimallerinden, siyasetçilerin çözüm üretememelerinden, polisin aşırı zor kullanmasından söz ederler. Ben, başka ülkelerde de bu sorunlar var ama aynı tepkiler yok diye düşünüyorum. Başkaları, popülizmden ve halktan çekinenlerin kitleleri pohpohlamasından, siyasilerin seçmenlerce sürüklenmesinden söz edecekler. Bir arkadaşım, 'artık nedeni beni ilgilendirmiyor, ben bunaldım, normal bir günlük yaşam istiyorum', diyor. Bu psikolojik durum ürkütücü. Faşizmi ve otoriter rejimleri hoş gösteren atmosferi akla getiriyor. Devlet kendini duyursun da bunu yapacak kim olursa olsun, demeye başlar gibi olmasın bir kez toplum. Sonu kötüdür. Başka bir yazımda bu tehlikeli sol sapmaya karşı çıkan aydınlardan söz edeceğim.

*